

Nevladine humanitarne organizacije danas u Hrvatskoj - stanje, problemi i perspektive

Mladen Havelka
Udruženje "Dobrobit"
Zagreb

Pregledni rad
UDK 364.075.71(497.5)
Primljeno: travanj 1996.

U rješavanju brojnih socijalnih i sociopsiholoških problema uvjetovanih ratom, u poratnom bi razdoblju nevladine humanitarne organizacije trebale preuzeti značajnu ulogu. One problemima mogu pristupiti dovoljno elastično brzo se prilagođujući potrebama uz poštivanje interdisciplinarnog i izvaninstitucionalnog načela pružanja pomoći. Međutim, brojne su prepreke na putu njihova razvoja - neke od njih uvjetovane pomanjkanjem iskustva zbog ranijeg nepostojanja privatnog sektora u tom području, slabom međusobnom suradnjom, slabom koordinacijom rada s vladinim organizacijama a druge pak nedorečenom pravnom regulacijom rada humanitarnih i drugih nevladinih organizacija.

Ukoliko se ovi problemi ne razriješe veliki broj nevladinih humanitarnih organizacija će obustaviti svoju djelatnost i time će sustav socijalne, zdravstvene i druge skrbi biti osiromašeni za jednu kvalitetnu i u cijelom svijetu razvijenu djelatnost.

UVOD

Opće prihvaćeni koncept pružanja pomoći stradalnicima rata u Hrvatskoj temelji se na komunalnom modelu pružanja pomoći, modelu čija je glavna pretpostavka da se najvećem broju stradalnika rata najsveobuhvatnija pomoć može pružiti na lokalnoj razini, u njihovoj najužoj i bliskoj socijalnoj sredini koristeći i potičući pri tome sve obiteljske, susjedske, volonterske i druge bliske izvore pomoći.

Ovaj model ima svoje dvostruko opravdanje. S gospodarskog gledišta on je jeftiniji od institucionalnog modela pružanja pomoći, a s humanog gledišta puno je bliži stvarnim potrebama i interesima kako korisnika tako i člano-va njegove obitelji.

Pri tome se, govoreći o institucionalnom modelu, ne misli samo na pružanje pomoći unutar klasične institucije zatvorenog tipa, već i na često nepotrebno i povremeno korištenje institucionalne pomoći u slučajevima u kojima bi se pomoć učinkovito mogla pružiti na lokalnoj razini.

Bitna obilježja ovog modela jesu:

- pokrivanje najvećeg raspona potreba stradalnika i njihovih obitelji
- znatno manji utrošak sredstava potrebnih za zadovoljavanje potreba

- rano otkrivanje teškoća i preveniranje mogućih posljedica

- aktivni udio i odgovornost korisnika i obitelji u programima pomoći

- veća motiviranost korisnika za suradnjom

- mogućnost korištenja dobrosusjedske pomoći i lokalnih dobrovoljaca

- bolja koordinacija lokalnih zdravstvenih, socijalnih i karitativnih službi u pružanju pomoći pojedinom stradalniku

- individualiziran pristup uz uvažavanje osobnih, obiteljskih i socijalnih različitosti.

U pružanju pomoći ratnim stradalnicima, sukladno osnovnim načelima ovog modela u poslijeratnim uvjetima najveću ulogu imati će nevladine humanitarne organizacije. One su lako prilagodljive brzim promjenama potreba i izvan su stege koja često vladinim organizacijama sputava i otežava kreativan i interdisciplinaran pristup.

Kolika će biti uloga nevladinih organizacija ovisi o mnogim činiocima i rješenju brojnih problema koji danas u Hrvatskoj djeluju na nedovoljno poticanje njihova razvoja. Kakvo je stanje u ovom sektoru danas? Odgovor na to pitanje zahtijeva kratku rekapitulaciju njihova dosadašnjeg razvoja.

DEFINICIJA NEVLADINIH HUMANITARNIH ORGANIZACIJA

Najšira definicija nevladinih organizacija jest da su to sve one zdravstvene, socijalne, kulturne, športske, humanitarne i druge organizacije koje pružaju određene usluge pučanstvu a nisu financirane iz državnog proračuna.

To je vrlo široka definicija koja uključuje i profitabilne organizacije, ali i razne zaklade, crkvene organizacije, obrazovne ustanove, kulturne i športske organizacije, razne građanske udruge i sl.

U užem smislu njima se danas u Hrvatskoj najčešće smatraju humanitarne organizacije, zaklade i građanske udruge nastale na ideji filantropske pomoći ljudima u nevolji, siromašnima, starima, invalidima, udovicama, djeci bez jednog ili obaju roditelja, žrtvama nasilja i dr.

Pokret nevladinih humanitarnih organizacija u Hrvatskoj započinje tek nedavno, iako u svijetu ima dugu povijest.

U zemljama Zapada humanitarne organizacije počinju se razvijati još sredinom 19. stoljeća najčešće kao organizacije za pomoć najsiromašnijima, oboljelima od zaraznih bolesti, napuštenoj djeci i sl. U svim zemljama postkomunizma takve organizacije su novost, prije svega zato što se radi o privatnom sektoru kojem je u zemljama državnog socijalizma i državne kontrole cjelokupnog života bio onemogućen razvoj.

CILJEVI I SVRHA OSNIVANJA NEVLADINIH HUMANITARNIH ORGANIZACIJA U HRVATSKOJ

U Hrvatskoj se pokret nevladinih humanitarnih organizacija počeo razvijati s početkom rata protiv Hrvatske potaknut jakom motivacijom brojnih ljudi da pomognu prvim stradalnicima rata - prognanicima, ranjenicima, invalidima, žrtvama mučenja, silovanja, bivšim zarobljenicima, kao i svima drugima koji su zbog ratnih stradanja imali izražene potrebe za širokim rasponom materijalne, medicinske, psihološke i socijalne pomoći.

Nevladine humanitarne organizacije, za koje često koristimo i kraticu NGO (preuzetu iz engleskog jezika kao kraticu za Non-governmental Organizations), osnivaju se u Hrvatskoj vrlo naglo u razdoblju od 1992. i 1993. godine kao jedan potpuno nov, privatni sektor u okvi-

ru kojeg se želi pomoći rješavanju materijalnih, psiholoških i socijalnih problema ogromnog broja stradalnika rata i njihovih obitelji, problema koje postojeći državni sektori zdravstva i socijalne skrbi - nisu mogli riješiti.

Humanitarne nevladine organizacije u Hrvatskoj su nastajale često bez ikakvih iskustava njihovih osnivača o nevladinom humanitarnom pokretu u svijetu, često vrlo stihijski. Obično su ih osnivale skupine dobrovoljaca koje su se samoinicijativno započele baviti humanitarnom djelatnošću a tek kasnije prerasle u organizirani oblik djelovanja zahvaljujući mogućnostima osnivanja humanitarnih organizacija nakon stupanja na snagu Zakona o humanitarnoj pomoći (*Narodne novine*, 83/92).

Većina nevladinih humanitarnih organizacija u Hrvatskoj osnovana je temeljem uglavaka tog zakona i Zakona o građanskim udrugama (*Narodne novine*, 10/90). Iako nedorečen, osobito u sadržajima vezanim uz pružanje psihosocijalne pomoći stradalnicima rata, Zakon o humanitarnoj pomoći bio je osnova za razvoj mreže lokalnih humanitarnih organizacija u Hrvatskoj.

Materijalna sredstva za početak rada i provođenje svojih programa gotovo sve humanitarne organizacije u Hrvatskoj ostvarivale su donacijama inozemnih donatora. Među donatorima najveću ulogu u potpomaganju razvoja lokalnih humanitarnih organizacija imale su velike međunarodne humanitarne organizacije UN (kao što su: UNICEF, UNHCR, UNESCO, WHO i dr.) zatim inozemne vladine organizacije, npr. International Rescue Committee (SAD), kao i brojne druge međunarodne humanitarne organizacije i zaklade.

VRSTE NEVLADINIH HUMANITARNIH ORGANIZACIJA U HRVATSKOJ

Prema vrsti nevladine humanitarne organizacije koje danas djeluju u Hrvatskoj možemo podijeliti na:

1. međunarodne humanitarne organizacije koje djeluju na području Hrvatske ili imaju svoje ispostave u Hrvatskoj preko lokalnih organizacija
2. lokalne humanitarne organizacije nastale iz ranijih, državnoj strukturi bliskih organizacija (Crveni križ)

3. udruge građana nastale ranije za promicanje posebnih potreba pojedinih ugroženih kategorija pučanstva (udruga paraplegičara, udruga slijepih, gluhih...)

4. lokalne crkvene organizacije, kao npr. Caritas koji već dulje vrijeme djeluju pod okriljem crkvenih vlasti

5. novonastale humanitarne organizacije osnovane zbog naraslih potreba izazvanih ratnim stradanjima

6. novonastale udruge osnovane kao podrška onim stradalnicima rata koji kroz državne sektore socijalnih i zdravstvenih skrbi nisu mogli zadovoljiti potrebe svojih članova (kao npr. HVIDRA, Udruga dobrovoljaca domovinskog rata, Udruga udovica, Udruga roditelja poginulih branitelja, Udruga obitelji nestalih i dr.).

Cjelovita publikacija iz koje se može utvrditi KOJE nevladine organizacije danas postoje u Hrvatskoj, GDJE su smještene, ŠTO rade i jesu li domaće ili su PODRŠKA SVIJETA HRVATSKOJ, jest *Imenik organizacija humanitarne djelatnosti* koji je priredio i tiskao Ured za žrtve rata Vlade Republike Hrvatske. U tom je imeniku moguće naći osnovne podatke o vrsti organizacije, njenoj djelatnosti, odgovornim osobama i dr. Imenik se pojavio u svom prvom izdanju u svibnju 1995. godine kao prvi pokušaj objedinjavanja ranije vrlo teško dostupnih podataka o humanitarnoj mreži u Republici Hrvatskoj. Drugo prošireno izdanje objavljeno je u studenom 1995.

Prema podacima iz *Imenika* danas je u Hrvatskoj registrirano 1 026 humanitarnih organizacija, od čega je oko 400 domaćih humanitarnih organizacija.

Sve te organizacije svrstane su u spomenutom *Imeniku* u 23 kategorije prema glavnoj djelatnosti koju obavljaju.

Klasifikacija je provedena na sljedeći način:

1. organizacije koje se bave prikupljanjem i raspodjelom humanitarne pomoći

2. organizacije koje se bave uslugama organizacije prijevoza i prijevozom humanitarne pomoći

3. organizacije koje se bave raspodjelom poljodjelskih proizvoda

4. organizacije koje se bave organizacijom i obavljanjem dobrotvornog rada

5. organizacije koje se bave humanitarnom pomoći za Republiku Bosnu i Hercegovinu

6. organizacije koje se bave humanitarnom pomoći prognanicima i izbjeglicama

7. organizacije koje se bave svim oblicima humanitarne pomoći djeci

8. zavičajni klubovi te humanitarna pomoć i pomoć u obnovi pojedinih regija

9. organizacije koje se bave svim oblicima humanitarne pomoći ženama i organizacijama žena

10. zaklade, fondovi i kumstva

11. organizacije koje se bave duhovnom, tjelesnom i psihosocijalnom pomoći

12. organizacije Hrvatskog crvenog križa koje se bave humanitarnom djelatnošću i službom traženja nestalih osoba

13. organizacije koje pružaju pomoć u obnovi zemlje

14. organizacije koje pomažu oboljelima od specifičnih bolesti

15. udruge iz Domovinskog rata za pomoć članovima i njihovim obiteljima

16. vjerska i kulturna društva

17. prihvatilišta

18. organizacije koje pružaju medicinsku pomoć

19. obiteljski centri i organizacije koje skrbe o obitelji

20. centri i organizacije za ljudska prava

21. specifične strukovne, političke i etničke udruge

22. organizacije tehničko humanitarne službe i koordinacije

23. organizacije Ujedinjenih naroda.

Već sama klasifikacija upućuje na veliku šarolikost programa nevladinih humanitarnih organizacija i na potrebu bolje profesionalizacije i usmjeravanja na uže ali stručnije sadržaje djelatnosti.

Što je zajedničko, a što različito kod svih tih organizacija s obzirom na ciljeve osnivanja, prevladavajuću koncepciju i stvarne programe djelovanja?

Može se reći da gotovo i nema nekog zajedništva, već da s obzirom na sve navedene kriterije vlada prilična zbrka, neorganiziranost

i nekoordiniranost među svim tim organizacijama.

Zbog toga se nekoliko puta pokušavalo stvoriti povezanu mrežu domaćih humanitarnih organizacija da bi tek u prosincu 1995. taj pokušaj urodio plodom.

Naime, u prosincu 1995. godine osnovana je Humanitarna mreža Hrvatske u koju se do ožujka 1996. godine uključilo oko 120 lokalnih humanitarnih organizacija radi boljeg međusobnog informiranja i koordiniranja rada, mogućnosti snažnijeg djelovanja na oblikovanje zakona iz humanitarne sfere, zaštite zajedničkih interesa humanitarnih organizacija i unapređenja edukacije djelatnika humanitarnih organizacija.

PREDNOSTI NEVLADINIH HUMANITARNIH ORGANIZACIJA NAD VLADINIM SEKTOROM

Nevladine organizacije bolje poznaju probleme na terenu jer su i izrasle iz potreba lokalnih zajednica, nisu ovisne o krutim i često neprimjerenim potrebama državnih planova i vrlo su elastične na promjene u planiranju aktivnosti, za razliku od vladinih ministarstava u kojima se te promjene vrlo sporo provode. Nevladine humanitarne organizacije tijekom rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini svojim us djelovanjem pridonijele ublažavanju i materijalnih i psihosocijalnih posljedica rata. Njihov se doprinos može sažeti u sljedećem:

a) preuzele su ogromni teret koji u kriznim situacijama trpi vladin sektor

b) djelovale su na podizanje standarda usluga koje su u vladinom sektoru često niže kvalitete

c) pridonijele su smanjenju neorganiziranosti, sporosti i čestoj birokratiziranosti vladinog sektora

d) pridonijele su boljoj koordinaciji programa koji su u vladinom sektoru prečesto vezani uz pojedina ministarstva (npr. ratni i invalidi o kojima se istovremeno trebaju brinuti Ministarstvo obrane, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo rada i socijalne skrbi, Ured za žrtve rata, Ured za prognanike i izbjeglice - a najčešće bez dovoljne koordinacije).

NEDOSTACI NEVLADINIH HUMANITARNIH ORGANIZACIJA U HRVATSKOJ

Zamjerka koja se često opravdano upućuje nevladinim organizacijama vezana je uz nižu razinu stručnosti djelatnika nevladinih organizacija. U brojnim slučajevima to je točno, jer se zbog nedovoljno dobro definirane uloge pojedinih registriranih humanitarnih organizacija, brojne organizacije registrirane za pružanje materijalne pomoći započinju bez kvalificiranih suradnika baviti i pružanjem psihološke i psihosocijalne pomoći.

U publikaciji I. Aggera *Psychosocial projects under war condition in BiH and Croatia* (Ager, 1994) spominje se 117 organizacija koje se bave psihosocijalnim intervencijama, od kojih mnoge s obzirom na broj i strukturu osoblja ne zadovoljavaju niti najmanje stručne standarde za bavljenje tim poslom. Uloga vladinog sektora u toj je situaciji uspostavljanje minimalnih standarda koje moraju zadovoljiti sve organizacije koje se bave psihosocijalnim programima.

Novoosnovane nevladine humanitarne organizacije većinom pate od klasičnih dječjih bolesti zbog:

- nepostojanja potrebne infrastrukture
- nedovoljnih financijskih sredstava
- nedostatka stručnjaka
- nejasno definiranih ciljeva
- nemogućnosti dugotrajnog planiranja programa zbog ovisnosti o povremenim donacijama.

Mnoge će se nevladine organizacije prestankom rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini ugasiti zbog smanjenja potreba za pomoći koju pružaju (osobito u slučajevima pružanja materijalne pomoći), a mnoge i zato jer nisu osigurale trajne izvore financiranja, stalno zaposlene suradnike i vlastiti prostor za rad. Iako će se potrebe za materijalnom pomoći smanjivati u poratnom razdoblju, još će dugo biti izražene potrebe za psihosocijalnom pomoći. Može se pretpostaviti da će se mnoge humanitarne organizacije koje se bave pružanjem psihosocijalne pomoći i koje su se uspjele dovoljno profesionalizirati i osigurati trajnije izvore financiranja zadržati dulje vrijeme i prerasti u trajne, zapadnim modelima i standardima slične organizacije.

SURADNJA NEVLADINIH HUMANITARNIH ORGANIZACIJA S VLADINIM SEKTOROM

U nas kao naslijeđe starog sustava još uvijek postoji određeno zaziranje od nevladinog (privatnog) sektora kao nečega što ima natruhe lošeg, neprofesionalnog, nepoštenog, ideološki štetnog i sl. Iako je taj stav sve rjeđi, još uvijek su česte neopravdane kritike rada nevladinih organizacija.

Jedan od očitih znakova nebrige za razvoj nevladinih humanitarnih organizacija od strane Vlade jest i porezna politika koja se vodi prema nevladinim humanitarnim organizacijama.

U Hrvatskoj danas nema znatnijih poreznih olakšica za rad neprofitnih vladinih organizacija pa su stope poreza za intelektualne usluge koje pružaju nevladine organizacije iste stopama poreza koje za takve usluge plaćaju organizacije koje na njima ostvaruju dobit. Dugotrajna neriješenost tih problema često demotivira strane donatore da ulažu svoja sredstva u programe humanitarnih organizacija jer znaju da će velik dio tih sredstava biti nenamjenski potrošen za plaćanje poreza i doprinosa.

SURADNJA S MEĐUNARODNIM HUMANITARNIM ORGANIZACIJAMA

Suradnja s međunarodnim humanitarnim organizacijama započinje u samom početku rata krajem 1991. godine. Tada većina međunarodnih organizacija usmjerava svoju humanitarnu pomoć gotovo isključivo prema zadovoljavanju materijalnih potreba prvih prognanika iz okupiranih djelova Hrvatske (smještaj, hrana, odjeća, obuća i sl.), dok se psihološkoj pomoći i pomoći u psihosocijalnoj prilagodbi ne pridaje veće značenje.

Međunarodne organizacije u to vrijeme, a neke još i danas, prenose svoja iskustva stečena u trećim, uglavnom vrlo nerazvijenim zemljama svijeta, na situaciju u Hrvatskoj i time čine početnu pogrešku temeljenu na pogrešnim postavkama da:

1. civilnom pučanstvu zemlje koja je u ratu treba pružiti dovoljno materijalne pomoći da preživi nepovoljne ratne uvjete,
2. međunarodni stručnjaci zbog svog bogatog iskustva u drugim zemljama, najbolje znaju gdje, što, kada i kako treba činiti da bi potrebe civilnog pučanstva bile zadovoljene.

Prva pretpostavka u drugi plan dovodi sve ono što izlazi iz okvira materijalne humanitarne pomoći, a druga otežava suradnju s lokalnim stručnjacima koji svojim poznavanjem tradicije, kulturalnih i socijalnih razlika među pojedinim segmentima pučanstva jedini mogu sagledati cjelovitost problema.

Ipak, neke međunarodne humanitarne organizacije kao npr UNICEF već i tada, potaknute inzistiranjem naših psihologa na važnosti preveniranja negativnih posljedica psihološkog stresa na psihičko zdravlje djece, odobravaju sredstva i za programe psihološke pomoći i pomoći u psihosocijalnoj prilagodbi.

Načelni problem koji se već tada postavio bili su okviri unutar kojih se suradnja međunarodnih organizacija i lokalnih stručnjaka mora kretati.

Tadašnji stav međunarodnih humanitarnih organizacija, koje su uglavnom bile organizacije Ujedinjenih naroda (UNICEF, UNESCO, UNHCR, WHO) bio je usmjeren suradnji s vladinim institucijama unutar kojih zaposleni psiholozi ili drugi stručnjaci trebaju u okviru svojih radnih obveza dodatno raditi i na programima koje potpomažu međunarodne humanitarne organizacije. Suprotno tome ubrzo su se pojavile brojne druge humanitarne organizacije koje su inzistirale na samostalnim programima koji neće biti vezani uz vladin sektor.

Vlada Republike Hrvatske, našavši se u to vrijeme u vrlo nezavidnoj situaciji oslabljenog sektora zdravstva i socijalne zaštite također preferira model po kojemu postojećim vladinim ustanovama međunarodne humanitarne organizacije trebaju financijski pomoći u rješavanju nagomilanih problema zbog sve većeg broja prognanika iz Hrvatske a kasnije i izbjeglica iz BiH.

Ovaj model međutim nije naišao na prihvatanje od strane brojnih međunarodnih humanitarnih organizacija koje su se vladale po načelu da je humanitarna djelatnost samo paralelna podrška vladinim organizacijama ali ne i izvor za financiranje postojećeg sustava zdravstvene i socijalne zaštite. Tako se javljaju međunarodne humanitarne organizacije koje, nasuprot organizacijama UN-a, ne žele nikakvu suradnju s vladinim sektorom, već samo sa pojedincima i organizacijama koje su nezavisne.

Ova dvojnost pristupa u pomoći međunarodnih humanitarnih organizacija pučanstvu Hrvatske zadržala se i danas. Ona je dovela do toga da su psiholozi a i ostali stručnjaci koji su, bilo u okvirima svog redovitog posla u državnim organizacijama bilo kroz osnivanje ili rad u nevladinim organizacijama željeli pripomoći u ublažavanju psiholoških i socijalnih posljedica rata, bili i sami zdvojni između tih dvaju teško pomirljivih pristupa.

Tako se događalo da na vrlo sličnim programima psihološke pomoći rade i psiholozi u vladinim ustanovama kao i oni u nevladinim, a da međusobno uopće ne komuniciraju i ne usklađuju svoju djelatnost. Slično se doduše zbivalo i u okviru nevladinog sektora u kojem je nekoordiniranost bila i još uvijek jest veliki problem. To razdoblje bilo je razdoblje velikog rasipanja profesionalne energije, a i sredstava, što je i dovelo do sadašnje situacije u kojoj, iako postoje stručnjaci koji su stekli puno iskustava kao i sredstva za provođenje programa, ne postoje i učinci koji bi tome bili proporcionalni.

Sistematizirajući sadašnje osnovne probleme možemo ih svesti na sljedeće:

1. prejak utjecaj donatora na definiranje problema i određivanje standarda usluga
2. prejak utjecaj stranih stručnjaka na određivanje prioriteta programa
3. nedovoljna koordinacija stručnjaka koji provode razne vladine i nevladine programe
4. nedovoljna zastupljenost interdisciplinarnog pristupa.

Međunarodne humanitarne organizacije u Hrvatskoj znatno su pridonijele širenju nevladinog sektora dajući podršku, kako moralnu tako i materijalnu, uspostavljanju novih lokalnih humanitarnih organizacija i poticanju vladinog sektora na usvajanje novih vladinih koncepata i programa. Međutim, postoje i negativni utjecaji međunarodnih humanitarnih organizacija, od kojih su mnoge posljednje tri godine pokušale iskoristiti svoj utjecaj i financijsku moć za nametanje vlastitog sustava vrijednosti, promicanje političkih ciljeva vlada utjecajnih u njihovim upravnim vijećima, nametanju vlastitih političkih rješenja za situaciju u Hrvatskoj i slično.

Nadalje, razne međunarodne organizacije imale su i različit pristup pružanju pomoći stradalnicima rata, tako da su se neke oslanjale

isključivo na državni sektor i usmjeravale svoju pomoć preko njega a druge bile isključivo usmjerene k nevladinom sektoru, što je pridonijelo novim nesporazumima između vladinih i nevladinih organizacija.

PERSPEKTIVE RAZVOJA NEVLADINIH HUMANITARNIH ORGANIZACIJA U HRVATSKOJ

U svakoj sferi društvenog djelovanja mogućnosti i perspektive pojedinog djelovanja ovise o zakonskoj regulativi koja može poticati ili pak suzbijati njegov razvoj. Sadašnja situacija u Hrvatskoj je takva da ključni zakoni koji zadiru u sferu humanitarnog djelovanja još nisu doneseni u konačnim verzijama. Ključni zakoni, kao npr. Zakon o humanitarnim organizacijama i humanitarnoj pomoći, Zakon o socijalnoj skrbi, Zakon o građanskim udrugama te Pravilnici o porezima na dohodak, još su uvijek u fazama izmjena i dopuna.

O konačnim verzijama tih zakona ovise i mogućnosti daljnjeg razvoja humanitarnih organizacija u Hrvatskoj. Na ključni Zakon o humanitarnim organizacijama i humanitarnoj pomoći već postoje brojne primjedbe humanitarnih organizacija koje ga proglašavaju restriktivnim u smislu pretjeranog državnog nadzora nad radom organizacija koje država ne financira i u smislu postavljanja velikih prepreka pri osnivanju novih humanitarnih organizacija, zatim nedovoljno prilagođenim novonastalim humanitarnim organizacijama koje osim materijalne pružaju i brojne druge vidove pomoći i sl.

Ako odredbe tog i drugih relevantnih zakona ostanu kao što su predložene i, što je najvažnije, ako se humanitarne organizacije ne oslobode poreza na usluge, carina, špedicijskih troškova, poreza donatoru na darovane novčane donacije i dr. - neće biti velike perspektive njihova razvoja u Hrvatskoj.

Čak i u zapadnom svijetu u kojem se potiče osnivanje i razvoj nevladinih humanitarnih organizacija i uz tako povoljne uvjete djelovanja najveći broj novoosnovanih nevladinih humanitarnih organizacija gasi se u razdoblju 5 godina nakon osnivanja (Waterhouse, 1989). Zato je bez potpore i pomoći države kroz razne olakšice humanitarnim organizacijama nemoguće zamisliti njihov razvoj.

Valja očekivati da će se i izvori financiranja iz stranih donacija smanjivati te da će se domaće nevladine organizacije sve više oslanjati na lokalne izvore financiranja vezane kako uz domaće donatore nakon privrednog oporavka tako i na vladine izvore iz državnog proračuna. Jedino u tom sklopu - motiviranja

privrede za doniranje neprofitnog nevladinog humanitarnog sektora i uz zakonsku, a po potrebi i financijsku potporu Vlade Republike Hrvatske, moguć je daljnji razvoj humanitarnog sektora u Hrvatskoj bez kojeg će postojeći sustavi socijalne i zdravstvene skrbi biti osiromašeni za jednu kvalitetnu dimenziju.

LITERATURA:

Ured za žrtve rata Vlade Republike Hrvatske (1995) *Imenik organizacija humanitarne djelatnosti - drugo dopunjeno izdanje*

Ager, I. (1994) *Theory and practice of Psychosocial Projects for victims of war in Croatia and Bosnia and Herzegovina*, European Community Task Force

UNHCR (1991) *Social Services in Refugee Emergencies*

Yaansah, E.A.A. (1995) *An Analysis of Domestic Legislation to Regulate the Activities of Local NGOs in Croatia, Kenya, Rwanda and Uganda*, The Refugee Studies Programme and Centre for Socio-legal Studies, University of Oxford

Waterhouse, A. (1989) *Lifecycles of Nonprofits, Dollars and Sense*, Vol. 7, December 1989.

Summary

NON-GOVERNMENTAL HUMANITARIAN ORGANIZATIONS IN CROATIA TODAY - CONDITIONS, PROBLEMS AND PROSPECTS

Mladen Havelka

In the post-war period the non-governmental humanitarian organizations should take a significant role in solving numerous social and psychosocial problems caused by war. They should be flexible in approaching the different problems, they must readily adjust to the current needs and they should respect the interdisciplinary and non-institutional principles in providing care. However, there are still many obstacles in their development: some of the problems arise from the previous non-existence of the private sector in this field, the poor relations with other NGOs, a poor coordination with governmental organizations and insufficient legal provisions concerning humanitarian and other NGO activities.

Unless these problems are solved in due time, a great number of humanitarian organizations will be forced to stop working, for which reason the system of social, health and other public services in Croatia is likely to remain deprived of the highly respectable and widely developed activities all over the world.